

Горіленко Д.Ю., магістрант
спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональна студія»,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
(м. Миколаїв, Україна)
Науковий керівник: Габро І.В.,
кандидат політичних наук, доцент,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
(м. Миколаїв, Україна)

ПОЯВА І ДОМІНУВАННЯ ПРИВАТНИХ ВІЙСЬКОВИХ ТА ОХОРОННИХ КОМПАНІЙ

Сфера міжнародної безпеки та вирішення конфліктів стала свідком помітного та значного розвитку за останні роки: зростання та розширення приватних військових та охоронних компаній (ПВК). На цю появу значною мірою вплинула низка глобальних, економічних і політичних факторів, що призвело до глибокої трансформації військових операцій і операцій безпеки. Особливо після закінчення холодної війни зростання ПВК було значним, особливо під час конфліктів в Іраку та Афганістані. Цей період розширення ознаменував значний відхід від традиційних військових підходів, оскільки приватні рішення безпеки посіли центральне місце. Цю зміну можна пояснити ширшою тенденцією приватизації, яка пронизала сучасне суспільство, впливаючи на різні сектори, включаючи безпеку та оборону. Отже, приватні військові та охоронні компанії стали постачальниками професійних військових послуг, які колись надавалися виключно національними збройними силами.

Вплив приватних військових і охоронних компаній на інтелектуальне та моральне домінування збройних сил у сфері громадської безпеки є прямим наслідком їх зростання. Ці компанії розширили спектр своїх послуг від стратегічних консультацій до бойових операцій, пропонуючи професійну військову допомогу як урядовим, так і недержавним організаціям. Ця зміна не лише змінила глобальне середовище безпеки, але й вплинула на соціальну динаміку, пов'язану з расою, класом і статтю, зокрема через їхню практику вербування в глобальному масштабі.

Основною метою створення приватних військових і охоронних компаній було посилення заходів безпеки шляхом підвищення ефективності та результативності, що дозволяє більш адаптивно та своєчасно реагувати на конкретні вимоги безпеки на ринку, що все більше глобалізується. Проте законодавча база та міжнародні норми, що регулюють діяльність цих компаній, становлять значні проблеми. Працюючи в «сірій зоні», чітко не визначеній міжнародними правовими нормами, вони стикаються з такими проблемами, як відсутність фінансової прозорості, неоднозначні транснаціональні субпідрядні угоди та невизначений правовий статус їхніх працівників. Регулювання діяльності приватних військових і охоронних компаній ще більше ускладнюється конкуренцією юрисдикції та відсутністю єдиної правової бази в різних країнах.

Діючи поза межами законності, ці нерегулярні сили часто беруть участь у незаконній військовій діяльності та сповідують екстремістські ідеології. Їхні організаційні структури відрізняються від тих, які зазвичай спостерігаються під час політичних конфліктів, часто приймаючи або мережеву, або ієрархічну структуру.

На практиці приватні військові та охоронні компанії були невід'ємною частиною різних конфліктів, пропонуючи широкий спектр послуг - від бойової підтримки до підготовки миротворців. Вони відіграли ключову роль у зміні результатів конфліктів у таких регіонах, як Сьєрра-Леоне та Балкани. В Іраку такі компанії, як Blackwater і DYNCORP, діяли зі значним військовим потенціалом, демонструючи, наскільки ці приватні структури інтегровані в сучасну війну. Їх участь вийшла за рамки традиційних бойових завдань і включає знешкодження вибухових пристроїв, забезпечення безпеки проектів з видобутку ресурсів і захист гуманітарних операцій в зонах конфліктів, демонструючи універсальність і комплексний характер послуг, що надаються приватними військовими та охоронними компаніями

Майбутні тенденції вказують на те, що приватні військові та охоронні компанії і надалі відіграватимуть значну роль у глобальних конфліктах. Очікується, що вони відіграватимуть вирішальну роль у зонах громадянських

конфліктів і післявоєнної відбудови, а також у багатонаціональних операціях, де зростатиме залежність від служб безпеки. Приватизація військових послуг, ймовірно, розширюватиметься, що може вплинути на глобальний порядок безпеки і характер конфліктів.

Список використаних джерел

1. Горовенко В.К., Тютюнник В.П. Приватні воєнні компанії: міжнародний досвід і можливі шляхи його реалізації в Україні // Наука і оборона. 2013. № 3. С. 32-39.
2. Кириченко С.О. Армії найманців. Перспективи розвитку приватних армій. Солдати удачі (перша частина // Оборонний вісник. 2020. № 2. С. 8-15.
3. Кириченко С.О. Армії найманців. Перспективи розвитку приватних армій. Солдати удачі (друга частина) // Оборонний вісник. 2020. № 3. С. 12-19.
4. Балацька О. Б. Роль недержавних акторів у сучасному політичному насильстві. *Evropský politický a právní diskurz*. praha: berostav družstvo. 2018. Svazek, № 5. С. 163–168.
5. Егорова А. Деятельность частных военных и охранных компаний: вопросы легитимности и права // Юридические исследования. – 2022. – № 5. – С. 13 – 22
URL: https://nbpublish.com/library_read_article.php?id=38056.
6. Rogers P. Security by ‘remote control’. *The RUSI Journal*. 2013. Vol. 158. P. 14-20. URL: <https://api.semanticscholar.org/CorpusID:154091084>.
7. Vračević N., Cvetković V. The role of private armed forces in the traditional concepts of security. *Vojno delo*. 2014. Vol. 66, no. 1. P. 126–127. URL: <https://doi.org/10.5937/vojdelo1401126v> (date of access: 05.12.2023).
8. Waite G. Outsourcing a war: what you get for your mercenary dollar. *International journal on world peace*. 2014. Vol. 31. P. 81.